

Checklista – bedömning av planförslagets påverkan på världsarvet

Detaljplan för
Hubendick 1 m.fl.
Trossö, Karlskrona kommun

Förklaring av checklistan

Påverkan på världsarvet är en planeringsförutsättning av flera som går igenom i inledningen av varje detaljplanearbete i den s.k. undersökningsmallen. I ett första steg sker bedömning av påverkan alltså sett till helheten och svar på frågan om planområdet är beläget inom den geografiska avgränsningen för världsarvet eller dess buffertzona. Om svaret blir ”ja” på någon av dessa frågor så ska denna checklista besvaras för att bedöma om världsarvet kan antas påverkas av föreslagen förändring och om behov av ytterligare utredning finns. Checklistan kan med fördel användas i tidiga planeringsskedet, innan beslut om planbesked givits, för att på så sätt även kunna ge indikation på åtgärder och vägval innan projekt hunnit ritas/formuleras. Materialet är också tänkt att fungera som underlag för dialog, ex. i undersökningsskedet, men även senare i planprocesser.

Med utgångspunkt från Karlskrona kommuns tolkning av världsarvets OUV (Outstanding Universal Value) har kommunen sammanfattat olika aspekter inom integritet och autenticitet. Bedömningsstegen är likt undersökningsmallen positiv, oförändrat och negativ. Kommentarer ges till bedömning av varje aspekt. Bedömningspunkter kan anpassas och utvecklas i dialog och fortsatt arbete.

Om negativ påverkan kan misstänkas, sker en mer detaljerad/djuplodad bedömning utifrån grad av påverkan. Denna sker enbart för aspekter som kan antas medföra negativ påverkan och görs i syfte att kunna resonera om storleken på förväntad negativ effekt så att den kan vara en hjälp vid vägval och behov av ev. vidare åtgärd. Bedömningsstegen följer graderingen enligt ”Guidance and toolkit for impact assessments” från 2022 (På sida 84. Det bör poängteras att bedömning här inte görs lika djuplodad som i en regelrätt HIA), dvs:

- Stor
- Måttlig
- Mindre
- Försumbar

Förklaring av graderingskriterierna (hämtat från ”Guidance on Heritage Impact Assessment” januari 2011 och fritt översatt av Karlskrona kommun)

Stor: Omfattande förändringar i byggnader eller byggnadselement med betydelse för världsarvets OUV eller omfattande förändringar i världsarvsmiljön.

Måttlig: Förändringar i många historiska nyckelbyggnader eller väsentliga förändringar av kulturhistoriskt värdefull bebyggelsemiljö.

Mindre: Viss förändring av byggnader eller bebyggelsemiljöer med kulturhistoriska värden.

Försumbar: Mindre förändringar av historiska byggnader eller miljöer som får en marginell påverkan.

Identifierad negativ påverkan summeras avslutningsvis och resonemang om möjliga åtgärder för att undvika, reducera och/eller kompensera påverkan formuleras. Där påverkan inte går att bedöma kan föranleda ytterligare undersökning/utredning. Det är inte automatiskt en HIA utan utredning utifrån behov bör beslutas.

Förklaring av begreppen ”autenticitet” och ”integritet”

Autenticitet – äkthet. Autenticitet är inget värde i sig. Den handlar om hur väl attributen uttrycker världsarvsvärdet och kan förklaras som äkthet eller ursprunglighet.

Integritet – helhet. Integritet eller helhet handlar om att alla komponenter, relationer och strukturer som behövs för att världsarvsvärdet kan upplevas finns inom området och att de inte är hotade. Integritet kan också vara sociala eller funktionella aspekter.

ASPEKTER UTIFRÅN OUV (Outstanding Universal Values)						
Integritet	Platsens nuläge	Planens påverkan	+	0	-	Kommentar
1. Påverkar föreslagen förändring den bevarade rutnätsplanen med barockdrag?	Hubendick 1 är en långsmal fastighet, i nord-sydlig riktning. Platsen har varit knuten till den civila sjöfarten i området. Kalvhagen präglas av sina långsmala kvarter. I Kalvhagen lät stadens köpmän bygga magasin och packhus. Det var långsmala byggnader med gavlar mot norr och söder, och de kunde vara uppförda på pålar och stå en bit ut i vattnet. Stadsdelens speciella struktur, med långsmala kvarter, kommer från dessa packhus.	Genom att fortsatt anpassa bebyggelsen i nord-sydlig riktning och fortsatt inordna ny bebyggelse efter detta mönster kommer stadsdelens struktur i rutnätsplanen vidhållas. Bebyggelsen kommer uppföras i andra skalor än befintlig låg 60-talsbyggnad.			X	Stadsplanens rutnätsplan med barockdrag bedöms behållas opåverkad, medan bebyggelsens volymer kommer innebära en viss påverkan på angränsande bebyggelse och siktlinjer in mot kvarteren i Kalvhagen.
1.1 Påverkas sträckningar och lägen för gator/torg och kvartersstruktur?				X		Kvartersstrukturen med de långsmala kvarteren i nordsydlig riktning kommer bibehållas.
1.2 Påverkas den nord-sydliga huvudaxeln och/eller strålgatorna?				X		Nej, påverkas inte.
1.3 Påverkas Stortorget?				X		Nej, påverkas inte.

<p>1.4 Påverkas siktlinjer?</p>			<p>X Ny bebyggelse kommer förläggas inom befintlig kvartersstruktur och inte påverka siktlinjer längs de nord-sydliga gatusträckningarna. De viktiga siktlinjerna kommer därmed att kvarstå.</p> <p>Högre exploateringsgrad inom kvarteret kommer att påverka siktlinjerna till viss del till och från angränsande kvarter. Den största påverkan på siktlinjerna är in mot stadsdelen Kalvhagen från öst och nordost.</p>
<p>1.5 Hur påverkas befintliga byggnader i och i detaljplaneområdets närhet?</p>			<p>X Då ny bebyggelse kommer få en större volym än befintlig byggnad kommer det innebära en viss påverkan på angränsande bebyggelse, främst byggnadsminnena inom Hubendick 3.</p> <p>Ny bebyggelse planeras att hållas ned i höjd mot kanslihuset samt mot bebyggelsen inom kv Stuart. Detta för respekt mot denna äldre och lägre bebyggelse samt för att skapa en platsbildning inom planområdets södra del med goda ljusförhållanden. Det finns en detaljplan inom angränsande kv Humble som medger en byggrätt med 20,5 m nockhöjd. Planerad bebyggelse inom Hubendick bedöms anpassas både till denna planerade bebyggelse och till övrig befintlig bebyggelse.</p>

<p>2. Påverkar föreslagen förändring den ursprungliga visionen och de planerade funktionerna som fortfarande är läsbara idag?</p>	<p>Planområdet är en del av stadsdelen Kalvhagen som präglats av hamnbebyggelse kopplat till den civila sjöfarten. Befintlig byggnad är uppförd på 1960-talet och har i sig ingen koppling till platsens sjöfartshistoria.</p>	<p>Planförslaget innebär en högre exploateringsgrad jämfört med idag. Detta är till viss del mer jämförbart med tidigare exploateringsgrad inom kvarteret.</p>		X	<p>Funktioner som bidrar till en levande världsarvsstad med en civil och marin del i samverkan eftersträvas. Detaljplanen föreslår kulturskola. Den civila staden och utveckling av den skapar förutsättningar för hela världsarvet att utvecklas. Planen tar hänsyn till angränsande byggnadsminne Palanderska gården och har som mål att försöka stärka denna historiska miljö i staden.</p>
<p><i>2.1 Påverkas möjligheten för Karlskrona att utvecklas som ett levande världsarv?</i></p>	X		<p>Genom att stärka funktionerna inom den civila staden utvecklas det levande världsarvet.</p>		
<p><i>2.2 Hur påverkas stadens läge vid vatten av föreslagen förändring?</i></p>		X	<p>Planförslaget medför mindre vattenkontakt för bakomliggande kvarter samtidigt som ny bebyggelse kommer att få en vattenkontakt med utblickar mot havet.</p>		
<p><i>2.3 Innebär föreslagen förändring en påverkan på de funktioner som är nödvändiga för en fungerande civil stad och örlogsstad?</i></p>	X		<p>Ny bebyggelse kommer medföra en möjlighet till utveckling av den civila staden.</p>		
<p><i>2.4 Medför föreslagen förändring en påverkan i läsbarheten av kulturhistoriska värden kopplat till världsarvet?</i></p>		X	<p>De värden inom området som är starkast kopplat till världsarvet är kvarterets långsmala uppbyggnad, Spärgatans dragning genom planområdet och den närliggande Palanderska gården, vilket planförslaget bedöms tagit hänsyn till.</p>		
<p><i>2.5 Kan förslaget antas påverka möjligheten att i framtiden använda och ta i bruk byggnader och miljöer som ingår i Världsarvet?</i></p>	X		<p>Planförslaget har stora möjligheter till att</p>		

					<p>medföra en positiv utveckling för Palanderska gården.</p> <p>Dels planeras en verksamhet som kan leda till att detta kulturarv kan bevaras, användas och utvecklas i enlighet med de övergripande målen för kulturmiljöarbetet, dels planeras den nya bebyggelsen utifrån Palanderska gårdens yttre förutsättningar. Bland annat ska den nya entrén vända sig och centrera sig mot Palanderska gårdens huvudbyggnads entré och gården ska kunna förstärkas och användas mer. Utemiljön planeras som en helhet som ska stärka denna del av staden.</p>	
2.6 Påverkar föreslagen förändring stadens torg som central mötesplats och samlingspunkt för offentliga funktioner?					X	Nej, påverkas inte.
2.7 Påverkar planen något av de angivna anläggningarna/byggnaderna i världsarvsbeskrivningen (enligt Unescos beskrivning)					X	Nej, påverkas inte.
3. Påverkar föreslagen förändring bevarandet av de militära befästningarna och/eller avsättningar och försörjningsområden enl. OUV?	Planområdet omfattar inte någon av de militära befästningarna.	Planförslaget påverkar inte de militära befästningarna		X		
3.1 Påverkar föreslagen förändring de militära befästningarna, dvs. de inre befästningarna vid Ljungskär, Mjölmarholmen, Koholmen, Godnatt, och Kurrholmen eller de yttre befästningarna vid Drottningkärs kastell och Kungsholms fort?					X	Nej, påverkas inte

3.2 Påverkar föreslagen förändring avsättningar och försörjningsområden, dvs. Skärfa Herrgård eller Kronokvarnen?				X		Nej, påverkas inte
Autenticitet	Platsens nuläge	Planens påverkan	+	0	-	Kommentar
1. Påverkar föreslagen förändring världsarvets läge och miljö?		Planförslaget bedöms inte påverka världsarvets läge och miljö.		X		Stadens placering på en skärgårdsö i havet är unik och upplevelsen av detta behöver bevaras och stärkas. Bedömningen är att planförslaget inte kommer att påverka detta.
1.1 Påverkar föreslagen förändring upplevelsen av Karlskrona som stad byggd i skärgårdsmiljö?				X		Ingen påverkan givet att man bygger vidare på stadsdelens struktur.
1.2 Påverkar föreslagen förändring Karlskronas historia som marin stad och hamnstad?				X		Planområdet var tidigare plats för den civila sjöfarten. Det enda spår som återstår av detta är kvarterets långsmala struktur. Denna kommer att bevaras.
2. Påverkar föreslagen förändring världsarvets design, utformning och material?	Befintlig byggnad är från 1960-talet och är inte värdebärande för världsarvets värden.	Ny bebyggelse bör i skala, form och utseende anpassas efter platsens förutsättningar			X	Ny bebyggelse får en viss påverkan på stadsdelen p.g.a. sin skala även om den bedöms inordna sig mellan befintlig bebyggelse inom Hubendick 3, Stuart 3 och Humble 2 samt den byggrätt som finns inom Humble 2. Ny bebyggelse planeras att hållas ned i höjd mot kanslihuset samt bebyggelsen inom kv Stuart. Detta för respekt mot denna äldre och lägre bebyggelse samt för att skapa en platsbildning inom

					planområdets södra del med goda ljusförhållanden.
				X	<p>En årsring från 1960-talet tas bort. Detta är dock ingen värdebärare för världsarvet.</p> <p>Planförslaget skapar möjlighet för en ny årsring i staden med hög kvalitet.</p>
				X	<p>Befintlig byggnad är mycket låg vilket innebär att ny bebyggelse till viss del kommer medföra en ny siluett i staden. Detta kan anses innebära en negativ påverkan på närområdet.</p> <p>Ny bebyggelses nockhöjd kommer hållas lägre än tillåten nockhöjd i angränsande kv Humble och kommer på så sätt inte bli dominerande i stadsdelen. Bebyggelsen kommer heller inte riskera att dominera över bebyggelsen som upplevs klättra upp längs Trossös topografi eller konkurrera med kyrkornas siluetter som fortsatt ska dominera i staden.</p> <p>Hänsyn har tagits till den äldre bebyggelsen i Hubendick 3 och i Stuart 3, medan högre volymer har tillåtits i norr och i höjd anslutit till Handelsbankens takfot.</p> <p>Stor vikt har lagts vid den öppna platsen i planområdets södra del.</p>

			Volymerna har valts att hållas lägre här för respekt mot kanslihuset och för att skapa en fin platsbildning med goda ljusförhållanden norr om kv Stuart där Spårgatan och de tidigare spåren ut mot handelshamnen ska kunna visualiseras.
2.3 Påverkar föreslagen förändring materialläktheten i stadens materia? (dvs. erhålls hög kvalitet arkitektoniskt och materialmässigt).		X	Ambitionen är att eftersträva hög kvalitet med referenser från objekt i staden vad gäller kulörer, material och formspråk. De relativt stora fasaderna är tänkta att brytas upp vertikalt för att få mer liv.

Bedömning av påverkansgrad					
	Stor	Måttlig	Mindre	Försumbar	Kommentar
Integritet, identifierad potentiell negativ påverkan			X		En viss negativ påverkan är identifierad framför allt kopplad till den nya bebyggelsens volymer och dess påverkan på siktlinjerna.
1 Påverkar föreslagen förändring den bevarade rutnätsplanen med barockdrag?			X		Genom att fortsatt anpassa bebyggelsen i nord-sydlig riktning och fortsatt inordna ny bebyggelse efter detta mönster kommer stadsdelens struktur i rutnätsplanen vidhållas. Ny bebyggelse kommer få en större volym än befintlig byggnad vilket kommer innebära en viss påverkan på angränsande bebyggelse, främst byggnadsminnena inom Hubendick 3 samt på siktlinjerna inom stadsdelen.
2 Påverkar föreslagen förändring den ursprungliga visionen och de planerade funktionerna som fortfarande är läsbara idag?					Ingen negativ påverkan identifierad. Den civila världsarvstaden ges möjlighet att utvecklas och kulturmiljön kring Palanderska gården ges förutsättningar att bevaras, användas och utvecklas.

3 Påverkar föreslagen förändring bevarandet av de militära befästningarna och/eller avsättningar och försörjningsområden enl. OUV?					Ingen negativ påverkan då de militära anläggningarna inte berörs.
	Stor	Måttlig	Mindre	Försumbar	Kommentar
Autenticitet, identifierad potentiell negativ påverkan				X	Mindre förändringar av miljön som får en marginell påverkan av skalan och siluetten i närområdet.
1 Påverkar föreslagen förändring världsarvets läge och miljö?					Ingen påverkan givet att man bygger vidare på stadsdelens struktur.
2 Påverkar föreslagen förändring världsarvets design, utformning och material?				X	Mindre förändringar av miljön som får en marginell påverkan av skalan och siluetten i närområdet.
Föreligger behov av vidare utredning för att klarlägga påverkan och/eller annan åtgärd?	Förutsättningarna och påverkan anses klarlagda och inget behov av vidare utredningar föreligger i detta skede.				
Möjliga åtgärder för att undvika, reducera och/eller kompensera påverkan.	Ny bebyggelse ska bygga vidare på och bidra till Karlskronas unika bebyggelsestruktur och höga kvalitet i arkitektur och i byggnadsmaterial. Ambitioner finns att stärka och utveckla kulturmiljön kring Palanderska gården vilket blir en positiv effekt av projektet.				
Är bedömningen av effekterna av stor osäkerhet?	Ja. En viss osäkerhet föreligger kopplat till byggnadens gestaltning.				
Är effekterna varaktiga eller oåterkalleliga	Ja. Bebyggelsen avses uppföras varaktigt men inga ingrepp görs i stadsplanen och åtgärderna är därmed inte oåterkalleliga.				
Nästa steg?	Planbeskrivningen kommer att förtydliga de förutsättningar som belysts i denna checklista.				

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen

Eleonor Karlsson
Planchef

Elsa Brissman
Planarkitekt

Anna-Karin Skiöld
Bebyggelseantikvarie